

Грітченко Тетяна Яківна,

к.п.н., доцент, доцент кафедри фахових методик
та інноваційних технологій у початковій школі

Уманського державного педагогічного університету

імені Павла Тичини, Україна

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО СТИЛЮ МИСЛЕННЯ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Екологічна освіта є складником цілісного педагогічного процесу ВНЗ і детермінує формування у майбутнього вчителя початкової школи екологічної культури, екологічного світогляду, екологічного мислення, його професійну готовність до здійснення екологічного виховання молодших школярів.

Результатом екологічної освіти майбутнього фахівця має стати сформований екологічний стиль мислення.

Екологічний стиль мислення майбутнього вчителя початкової школи ми розглядаємо як екологічно обґрунтовану систему норм і вимог, якою він керується у підході до власної професійної діяльності та її результатів.

На думку В. Давидова, формування екологічного стилю мислення слід включати в обов'язковий перелік педагогічних завдань, які вирішуються всіма типами навчальних закладів. Остаточним підсумком і результатом навчання можна вважати сформовані у студентів світогляд, картину світу тощо [1, с. 371].

Екологічний стиль мислення тісно пов'язаний із професійними, моральними установками, ціннісними орієнтаціями педагога, які формуються задовго до безпосередньої педагогічної діяльності. Він виявляється у мисленні і поведінці вчителя. Екологічний стиль мислення слід розглядати як цілісну методологічну систему, що має свою структуру і виконує наступні педагогічні функції:

1. Екологічний стиль мислення є синтезом окремих наукових стилів мислення на методологічному рівні і визначає єдиний підхід до процесу пізнання. Сучасному студентові притаманне фрагментарне бачення світу, тому

у майбутнього вчителя початкової школи необхідно сформувати цілісний світогляд. Важливою умовою цього процесу, вважаємо, інтеграцію між природничонауковим, психолого-педагогічним і гуманітарно-естетичним циклами дисциплін навчального плану факультетів підготовки вчителя початкової школи. Сучасному класоводу потрібний глобальний, а не обмежений рамками своєї спеціальності рівень мислення; досягти його можна тільки в умовах систематичної самоосвітньої діяльності. Професійна компетентність учителя початкової школи визначається не стільки набутими знаннями й уміннями, скільки рівнем його методологічної культури, здатністю до розвитку своїх творчих можливостей, ступенем прояву екологічного стилю мислення.

2. Екологічний стиль мислення є системою норм і вимог, які стають постійними методологічними домінантами, що визначають мислення і поведінку людини, її ставлення до природи, до інших людей і самої себе з етично-екологічних позицій. Людина, у якої сформований екологічний стиль мислення стає самодостатнім суб'єктом, здатним вільно визначати свою поведінку і відповідати за неї.

Хоча цей стиль мислення не передбачає конкретних прийомів і способів вирішення практичних проблем і завдань, він не звільняє особистість від пошуку конкретних дій у певних ситуаціях. Такий підхід, ми вважаємо, для педагога стає суто творчим.

3. Формування у майбутнього вчителя початкової школи основ екологічного стилю мислення передбачає не тільки широку і ґрунтовну професійну підготовку, але і високу моральність. Студентів слід навчати умінню будувати свої стосунки з природою й іншими людьми відповідно до норм і вимог екологічного стилю мислення.

4. Окрім розглянутих функцій, екологічний стиль мислення включає і проблему естетичного освоєння дійсності, світу навколишньої природи і людських стосунків. Названа функція екологічного стилю мислення пов'язана з

установкою суб'єкта на емоційне сприйняття об'єкту, де найбільшого значення набувають переживання людини та її емоції.

5. Функція залучення до здорового способу життя має особливо актуальне значення в житті і професійній діяльності вчителя. Фізичний і психоемоційний стан людини значною мірою залежить від стану навколишнього середовища, його якості. З одного боку, забруднення, що постійно зростає, негативно впливає на стан здоров'я людини, з іншого боку, спілкування з природою є для неї найважливішим чинником збереження і зміцнення здоров'я. Нині необхідне залучення вчителя до здорового способу життя.

Класовод, у якого сформований екологічний стиль мислення, зможе виховати у своїх учнів ставлення до свого здоров'я як до найбільшої цінності, найважливішої умови їхнього повноцінного життя і професійної діяльності. Безпосереднє спілкування з природою сприяє зміцненню здоров'я, загартуванню організму та профілактиці різних захворювань.

Екологічний стиль мислення припускає усвідомлення майбутнім учителем початкової школи норм, зразків, еталонів морально-екологічного мислення і їх подальшу реалізацію у конкретних соціокультурних ситуаціях. Важливо виховувати не тільки здібності, але і потребу мислити і діяти відповідно до вимог екологічного стилю мислення. Освіта, будучи умовою та інструментом саморозвитку особистості майбутнього вчителя, служить джерелом набуття і становлення його духовних якостей і творчих здібностей.

Таким чином, екологічний стиль мислення визначає способи взаємодії особистості майбутнього вчителя початкової школи з природою і людьми, виробляє установки, норми і правила його поведінки у природі і суспільстві, розкриває екологічні проблеми та намічає шляхи їх розв'язання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Давыдов В. В. Виды обобщения в обучении / В. В. Давыдов. – М. : Педагогика, 1982. – 423 с.